

Posudek vedoucí práce na bakalářskou práci Markéty Šestákové *Principy inicializace u antroponym v českém znakovém jazyce*

Hana Prokšová, Ústav jazyků a komunikace neslyšících FF UK, 2018

Bakalářská práce Markéty Šestákové představuje komplexní studii užívání inicializace u osobních jmen v českém znakovém jazyce (ČZJ). Tradičně se dělí na část výkladovou a vlastní analýzu materiálu, obě části ovšem provazuje v jednotný celek a žádná výkladová část se v kontextu zpracování materiálu nezdá nadbytečná. Autorka hovoří o propriích, z nich vybírá oblast antroponym, která je pro její studii klíčová. V propojených kapitolách promyšleně staví výklad způsobu tvoření znaků pro osobní jména v ČZJ. Na tuto část navazuje detailní analýza materiálu, který autorka čerpala ze Zpráv v českém znakovém jazyce. Byly vybrány nahrávky v průběhu dvou týdnů, které propojovalo téže téma: v obou týdnech probíhala deaflympiáda. Pořad o obou ročnících vedle dalších událostí hojně referoval, a byla se v něm proto vysoká koncentrace osobních jmen. Autorka všechna jména, rodná i příjmení, vyexcerpovala a popsala jejich tvoření na základě běžně uváděných a v práci přehledně popsaných způsobů tvoření. V centru její pozornosti stála jména tvořená principem inicializace. U všech inicializovaných jmen autorka podrobně zaznamenala jejich artikulaci včetně veškerých modifikací, a ukázala tím, že inicializace není pouze segmentem prstové abecedy, ale svébytný prostředek tvoření pojmenování v ČZJ.

Markéta Šestáková přistupovala k tvorbě práce s nebyvalou svědomitostí a samostatností, která byla doplňována četnými konzultacemi. Autorka musela překonat, že zkoumaná videa nebylo ze stránek České televize ani po adresné prosbě možno stáhnout a pracovat s nimi v režimu offline. Všechna videa proto musela autorka v odpovídající kvalitě nasnímat z obrazovky. Pro co nejpřesnější analýzu znaků si ochotně osvojila práci s programem Elan, zejména segmentaci nahrávek a analýzu zpomalených záznamů včetně analýzy korelace trvání znaku a trvání příslušného mluvního komponentu. Už tyto kroky představovaly nemalou časovou náročnost a práci je ku prospěchu, že se autorka nikterak nesnažila si cestu k analyzovaným datům ulehčit.

Autorka si po zralé úvaze nad materiálem stanovila pro zkoumaný jev termíny aktuální inicializace a iniciála a vysvětlila jejich potřebnost i to, jak je bude v kontextu své práce vymezovat (s. 24, 25). Kritická, přesto dobře argumentovaná práce s dostupnou odbornou terminologií totiž není na úrovni bakalářské práce nijak samozřejmá.

Excerpovaná vyjádření osobních jmen, odděleně rodných i příjmení, autorka přehledně zpracovala do čtyř tabulek. Ve dvou analyzuje způsob tvoření u každého antroponyma z hlavního i kontrolního vzorku, ve dvou detailně rozebírá už pouze jádro svého zájmu, a to jména tvořená inicializací z obou vzorků, aby bylo možné sledovat i případný vývoj užívání některého antroponyma. Je namístě zdůraznit, že práce tak přináší dvě roviny a tím v podstatě přesahuje původně vymezené téma, aby bylo možno jej lépe zasadit do celého kontextu užívání antroponym v ČZJ, respektive v oficiálnějších veřejných projevech v ČZJ. Z výsledků, zpracovaných v tabulce i formou grafů, je patrné, že artikulace iniciál je opravdu odlišná od standardního způsobu artikulace prstové abecedy, a to zejména na úrovni různých modifikací pohybu. To je důkaz, že inicializace není pouze jakýmsi fragmenty vyhláskování jména prstovou abecedou, ale samostatný prostředek mající nejen specifika lexikální, o nichž se běžně pojednává, ale i specifika v oblasti artikulace.

Nepříjemnou okolností je to, že k práci není a nemůže být přiložen samotný materiál. Kdyby byla v budoucnu videa pořadu z webu České televize odstraněna, neexistovala by možnost kontroly dat. I proto je třeba zdůraznit, že autorka má materiál k dispozici právě v podobě vlastního zpracování.

Práce je psána kultivovaným jazykem bez jakýchkoli větších rušivých nešvarů. Veškeré poznámky k jazykovému zpracování jsem autorce předávala už v průběhu psaní práce, s výslednou úrovní jsem spokojená. Oceňuji i kvalitní typografickou úpravu celé práce.

Domnívám se, že by bylo vynikající sepsat hlavní závěry práce v angličtině a publikovat je v některém zahraničním časopise.

Otázky k obhajobě:

U stanovení modifikací byly jako opakovaný kontakt hodnoceny i ty artikulace, kdy se při zpomaleném záběru „ruce mluvího ve skutečnosti nedotkly, ale v běžné rychlosti to nebylo rozpoznatelné“ (s. 49). Zajímalo by mě, proč autorka zvolila toto řešení.

Domnívá se autorka, že by oficiálním veřejným projevům, které zkoumala, prospělo sjednocení užívání inicializovaných jmen, nebo je jejich variabilita v mezích idiolektu jednotlivých znakových?

Jaké výsledky by autorka očekávala, kdyby pracovala s materiálem neoficiální spontánní komunikace?

Práci s velkou radostí doporučuji k obhajobě a bez zaváhání navrhuji klasifikovat známkou výborně.

Praha 3. června 2018

Hana Prokšová